

[Lone Dybkjær]

være anvendelige i andre lande, og naturligvis kan vores erhvervsliv også bruges i andre lande. Hvorfor så ikke netop satse på kombinationen af de to – altså på det, vi kalder systemeksport – med åbne øjne og med den realistiske indstilling, at det er lettere sagt end gjort, og så i øvrigt med øjnene så åbne, at vi også er klar over, at vi kan lære noget undervejs?

Heller ikke inden for demokratiet er der givne, absolutte svar. Vi ved, at mange Østlande ikke har nogen som helst tradition for demokratisk samarbejde, og fra os selv ved vi, at demokrati ikke kan etableres fra den ene dag til den anden, men er en proces, en fredelig måde at løse interessekonflikter på. Vi kan ikke fjerne konflikterne, men vi kan forsøge at løse dem på fredelig vis i stedet for med våben, hvor alle bliver tabere.

Energi og miljø er et af de helt store indsatsområder, og det er berettiget. Og her er vi i den heldige situation, at vi faktisk har nogle svar. Her har vi nogle konkrete forslag. Her er der direkte løsninger på en række af problemerne. Vi ved, at der er store problemer med atomkraftværkerne, og vi ved, at der er enorme mængder af energispild. Og hvis man én gang har sat sine ben i et af Østlandene, ved man også, at forureningsproblemerne er enorme, og vi har altså nogle værktøjer, som vi bør bruge i denne sammenhæng. En umiddelbar indsats dér vil give hurtige resultater. Sådan er det altid, når problemerne er store nok, og det er de unægtelig her. Men det giver også resultater, som derfor vil kunne opleves som positive af befolkningerne, selv om man altså skal gøre sig klart, at det nødvendigvis må gå hånd i hånd med en økonomisk udvikling. Sker det ikke, risikerer vi reaktioner, sådan som jeg tidligere har antydnet det.

Til sidst vil jeg nævne tre områder, som jeg på Det Radikale Venstres vegne specielt gerne vil gøre noget ud af:

For det første vil jeg godt understrege behovet for en evaluering af den eksisterende støtte, også med inddragelse af erfaringer fra andre støtteordninger, f.eks. i forbindelse med arbejdet med udviklingslandene. Vi begik her en række fejl. Lad os drage nytte af dem og lad os ikke gentage dem. Evaluering skal naturligvis ikke sætte alt arbejde i stå, men bruges til løbende at justere den indsats, vi yder, og derfor er det også fint, som der står i dagsordenen, at vi inddrager folk fra forskningsmiljøer, miljø-

organisationer, erhvervsliv, fagbevægelse osv. i den løbende proces. Og i denne diskussions sammenhæng skal vi også diskutere, hvor meget vi skal sprede os, i lyset af, at vi er et lille land. Her tænker jeg navnlig på, at det formentlig er nemmere at skabe bred folkelig forståelse, hvis man kan se et konkret resultat af sin indsats. Det skal ikke betyde, at vi ikke bidrager til det internationale samarbejde, men blot, at vi er opmærksomme på nødvendigheden af folkelig opbakning og derfor også skal se vores indsats i lyset af etablering af den folkelige opbakning.

For det andet skal vi passe på ikke at effektivisere, rationalisere og strømline for meget – med al respekt for ministerens tale. Det er klart, at vi skal gøre det fornuftigt og effektivt, men det er også nødvendigt, at vi skaber rum for det, man vil kunne kalde de små, skæve projekter, dem, som ikke er storindustriens, dem, som man måske i højere grad kunne kalde de små, indkomstgenererende projekter rettet mod enkelte grupper eller personer.

For eksempel var en af fejlene i ulandsbistanden jo, at vi i starten overhovedet ikke satsede nok på kvinderne. Her ved jeg, at jeg vil glæde ministeren ved at sige det, men det er ikke derfor, jeg gør det. Efterfølgende måtte vi jo imidlertid erkende – hvad vi sådan set godt vidste på forhånd – at kvinderne er kulturbærere i samfundet, og at øget velstand for kvinderne derfor giver øget velstand for samfundet som helhed. Lad os ikke gentage den fejl, og lad os derfor skabe ro om disse projekter også i Øststøttesammenhæng.

Det fører mig til det tredje punkt: at vi, selv om vi skal have total kontrol med midlerne, skal passe på ikke at gøre systemerne så bureaukratiske, at græsrodsbevægelser og andre mindre velorganiserede grupper end erhvervslivet, fagbevægelsen osv. ikke kan komme til. Det kan de ikke, hvis vi på forhånd kræver detailkendskab til alt, hvad der skal foregå, og hvis vi venter med at udbetale pengene, til de endelige, definitive regnskaber foreligger. Vi må finde andre veje.

Lad mig derfor slutte, hvor jeg begyndte: Lad os se i øjnene, at dette kun er begyndelsen, og at al begyndelse er svær, og at der derfor vil ske fejl, men at ligegyldigt, hvordan det går, er vi forpligtede også over for vore naboer i Øst.

Ole M. Nielsen (KRF):